

L'enfocament de gènere en el desarmament nuclear: una prioritat del TPAN

Carme Suñé

Vicepresidenta de FundiPau

Des de la Declaració de Beijing de 1995, diferents resolucions de les Nacions Unides han reconegut la relació entre dona i desarmament, i les conseqüències específiques de gènere que provoca l'ús de les armes. La resolució 67/48 de l'Assemblea General de Nacions Unides de l'any 2012 demana als estats membres i a altres actors rellevants que garanteixin la presència de les dones en l'àmbit de la presa de decisions, i que enforteixin i donin suport a la seva participació efectiva en processos de desarmament. La relació directa i específica entre dona i armes nuclears fa necessari que en les converses sobre el desarmament nuclear, el gènere, els drets de la dona i la igualtat hi tinguin un espai rellevant.

Hi ha tres raons de pes perquè el desarmament nuclear s'enfoqui amb una perspectiva de gènere:

1. La radiació provocada per les explosions i proves nuclears danyen de forma desproporcionada i específica la salut de les dones i de les nenes.
2. Les dones estan infrarepresentades en l'àmbit de presa de decisions. En qualsevol trobada diplomàtica internacional sobre armes nuclears tan sols una quarta part dels delegats oficials són dones i menys d'una cinquena part de les declaracions oficials estan fetes per una dona. En canvi, quasi bé la meitat de les delegacions oficials en qualsevol d'aquestes trobades estan formades exclusivament per homes.
3. El discurs sobre les armes nuclears està altament connotat d'estereotips de gènere. Estar preparat per utilitzar armament nuclear és vist com a fort i masculí, mentre que voler desarmar i concedir per arribar a acords, sovint es descriu com a feble i femení. Aquesta visió distorsionada d'allò que es considera racional i fort dona forma a la narrativa oficial i dominant sobre les armes nuclears.

La necessitat de capgirar aquesta narrativa ha fet que el Tractat sobre l'Abolició de les Armes Nuclears sigui el primer tractat internacional sobre aquestes armes amb un enfocament de gènere i que plantegi el paper específic de les dones i l'impacte desproporcionat que pateixen.

Les negociacions diplomàtiques que van culminar amb l'adopció del TPAN van incloure un nombre molt important de dirigents dones. Les delegacions de països com Irlanda, Nova Zelanda, Filipines, Corea del Sud, Suècia, Suïssa i Tailàndia van ser de les més actives en el procés i totes elles van ser liderades per dones. Elayne Whyte Gómez, de Costa Rica, que va presidir la taula negociadora, va declarar que gràcies al gran nombre de dones participants, el procés de les negociacions va adquirir nous enfocaments, va rebre noves idees i va promoure un clima que tendeix a construir ponts i a crear confiança i esperança.

Les negociacions van incloure organitzacions internacionals i de la societat civil amb dones al capdavant que van oferir contribucions substancials. La Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat (WILPF), l'organització internacional de dones més antiga, va ser una de les

organitzacions de la societat civil més important de les negociacions.

El TPAN és un tractat de desarmament de referència que reconeix els impactes específics de gènere i qüestiona la narrativa dominant sobre les armes nuclears. Beatrice Fihn, directora executiva de la Campanya Internacional per a l'Abolició de les Armes Nuclears (ICAN), que va rebre el premi Nobel de la Pau l'any 2017, assenyala la necessitat que hi hagi més dones en l'àmbit de presa de decisions sobre desarmament nuclear per garantir un canvi efectiu de la narrativa dominant patriarcal.

L'entrada en vigor del TPAN suposa un punt d'inflexió en les prioritats del desarmament nuclear. Donar suport al Tractat vol dir donar suport al paper predominant de la dona en el desarmament nuclear, fer passos significatius per abordar el dany desproporcionat que les armes nuclears causen a les dones i a les nenes, i abraçar uns enfocaments feministes i humans de la seguretat. Cal que els estats donin suport a aquest nou enfocament del desarmament nuclear amb la signatura del TPAN. Només així l'Agenda sobre Dona, Pau i Seguretat de les Nacions Unides podrà ser implementada en la seva totalitat.